

Teemakirjahyllyt Opas

Lukuhumo

Opas – teemakirjahyllyt

Lapsen elämässä merkittävin kielellinen kehitys tapahtuu ensimmäisten kuuden vuoden aikana. Tietoisien varhaiskasvatustyön avulla voimme tarjota jokaiselle lapselle mahdollisimman hyvät edellytykset kielen kehitykselle. Tärkeä osa kielen kehitystä on sanavaraston kehittäminen – sekä määrällisesti että laadullisesti. Laaja ja määrällisesti runsas sanavarasto viittaa opittujen sanojen määrään, kun taas laadukkaalla sanavarastolla tarkoitetaan sanojen merkityksen ymmärtämistä ja kykyä käyttää niitä oikeissa yhteyksissä. Jotta lapsilla olisi mahdollisuus kehittää sanavarastoaan sekä määrällisesti että laadullisesti, on heidän käytettävä sanoja aidoissa ja merkityksellisissä tilanteissa. Lukulumon teemakirjahyllyjen avulla lapset oppivat uusia sanoja ja käyttävät niitä mielekkäissä tilanteissa. Tämä edistää heidän ymmärryksensä kehittymistä ympäröivästä maailmasta.

Mitä teemakirjahylly tarkoittaa?

Jokainen teemakirjahylly perustuu tiettyyn teemaan tai aiheeseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjahyllyn sisältö on suunniteltu pidemmäksi opetuskokonaisuudeksi tietyn aihepiirin sisällä. Esimerkkejä näistä teemoista ovat luonto, tunteet ja vuodenajat.

Jokaiseen teemakirjahyllyyn kuuluu keskustelukysymyksiä sekä valittuja sanoja ja käsitteitä. Lisäksi tarjolla on ehdotuksia erilaisista aktiviteeteista, jotka tukevat aiheen ymmärtämistä ja sanavaraston kehittymistä. Teemaan liittyen suositellaan myös lastenkirjoja.

Teemakirjahyllyt on jaettu kahteen taitotasoon: *Helpompi kielellinen taso* on tarkoitettu lapsille, joiden kielenkehitys on vielä alkuvaiheessa – he ymmärtävät rajallisen määrän sanoja sekä yksinkertaisia, tuttuja fraaseja. *Haastavampi kielellinen taso* on puolestaan tarkoitettu lapsille, joilla kielenkehitys on pidemmällä – he ymmärtävät enemmän ja pystyvät itse keskustelemaan ja pohtimaan sujuvasti heille tuttuja aiheita.

Eriyttäminen kahteen kielelliseen tasoon mahdollistaa sen, että lapset kohdataan opetuksessa heidän tasollaan. Lapsilla on aikuisen tukemana mahdollisuus kehittää taitoja, joita he eivät vielä itsenäisesti hallitse.

Teemakirjahyllyn ja tason valinta

Teemakirjahyllyjä on useita erilaisia, ja ne on valittu pedagogisin perustein. Voit valita teeman, joka kiinnostaa lapsia tai jonka uskot herättävän heidän mielenkiintonsa. Valinta voi myös perustua ryhmän tarpeisiin – siihen, mitä taitoja haluat lasten kanssa harjoitella.

Ymmärryksen ja kielen kehityksen tukemiseksi on tärkeää valita taitotaso harkiten oman ryhmän mukaan. Jos ryhmä on pieni eikä lasten kielitaidossa ole suuria eroja, on eriyttäminen helpompaa.

Suosittellemme työskentelemään teemakirjahyllyjen parissa enintään 5-6 lapsen pienryhmissä. Ryhmäkoko voi olla tätäkin pienempi. Tutustu teemakirjahyllyn sisältöön etukäteen, jotta voit tarvittaessa mukauttaa sitä ryhmällesi sopivaksi.

Miten teemakirjahyllyjä voi käyttää?

Teemakirjahyllyjen kanssa työskentelyyn ei ole vain yhtä oikeaa tapaa. Voit kokeilla erilaisia menetelmiä ja löytää ryhmällesi parhaiten sopivan tavan. Tässä on kaksi esimerkkiä työskentelystä teemakirjahyllyjen parissa:

Esimerkki 1 – Ääneen lukeminen

1. Valitse kirja teemakirjahyllystä. Lue se ensin itse ja valmistaudu lukemaan kirja ääneen lasten kanssa.
2. Tutustu keskustelukysymyksiin ja valitse muutamia, jotka sopivat valitsemaasi kirjaan.
3. Käy läpi sanat ja käsitteet ja valitse muutamia, joita haluat käsitellä lasten kanssa kirjan lukemisen yhteydessä.
4. Lue kirja ääneen lasten kanssa ja keskustele sen sisällöstä. Ole avoin myös lasten omille kysymyksille. Voit käsitellä valittuja sanoja ja käsitteitä joko lukemisen aikana tai sen jälkeen. Jos haluat esitellä keskeisimpiä sanoja jo ennen lukemista, valitse vain muutama, sillä ilman kontekstia uusien sanojen ymmärtäminen voi olla lapsille haastavaa.
5. Lue kirja useita kertoja seuraavien päivien aikana ja lisää keskusteluun vähitellen uusia kysymyksiä, sanoja ja käsitteitä. Kannusta lapsia käyttämään uusia sanoja myös muissa yhteyksissä, sekä suunnitellusti että spontaanisti.
6. Valitse aktiviteetti ja toteuta se ryhmän kanssa. Valitse myöhemmin lisää uusia aktiviteetteja ja jatka teeman parissa työskentelyä. Aktiviteeteissa

lasten tulisi kuulla ja käyttää mahdollisimman montaa uutta sanaa ja käsitettä.

7. Päätä teeman parissa työskentely keskustelulla joistakin teemaan liittyvistä kysymyksistä. Keskustelkaa myös lasten omista kysymyksistä ja ajatuksista.

Esimerkki 2 – Keskustelukysymykset

1. Tutustu keskustelukysymyksiin ja valitse niistä muutama, jotka auttavat muodostamaan ennakkokäsityksen valitusta teemasta.
2. Voit valita myös aiheeseen liittyvän kirjan teemakirjahyllystä. Voit käyttää kirjan kuvia tukena keskustelulle.
3. Keskustele lasten kanssa valitsemiesi kysymysten pohjalta. Jos käytät kirjaa tukena, ohjaa lasten huomio kuvaan keskustelun aikana.
4. Valitse aktiviteetti sekä muutamia tärkeitä sanoja ja käsitteitä. Toteuta aktiviteetti ja yhdistä siihen sanojen ja käsitteiden käsittely. Kirjoita sanat näkyville ja laita ne esille, jotta lapset voivat myöhemmin palata niihin. Tue lapsia käyttämään uusia sanoja erilaisissa suunnitelluissa sekä spontaaneissa tilanteissa.
5. Valitse toinen aktiviteetti sekä siihen liittyviä sanoja ja käsitteitä. Jatka lasten kanssa työskentelyä teeman parissa.
6. Valitse uusia keskustelukysymyksiä ja ole samalla avoin lasten omille ajatuksille ja kysymyksille.
7. Valitse kirja teemakirjahyllystä. Lue se ensin itse ja valmistaudu lukemaan kirja ääneen lasten kanssa. Valitse myös kysymyksiä, joita esität lukemisen yhteydessä. Lue kirja useita kertoja eri ajankohtina ja jatka keskustelua. Käytä keskustelussa lisää uusia sanoja ja käsitteitä.
8. Päätä teeman parissa työskentely jollakin teemaan liittyvällä aktiviteetilla.

Työskentelyn jatkaminen

Teemakirjahyllyt sisältävät runsaasti kysymyksiä, sanoja, käsitteitä ja aktiviteetteja. Voit itse päättää ryhmäsi tarpeiden mukaan, kuinka kauan työskentelette valitun teeman parissa. Yllä olevat esimerkit eivät kata kaikkea teemaan liittyvää sisältöä, vaan aktiviteetteja ja ääneen luettavia kirjoja on paljon enemmän.

Vaikka on hauskaa ja kiinnostavaa kuunnella paljon eri kirjoja, on saman kirjan kuuleminen useita kertoja hyödyllistä lasten kielen kehitykselle sekä oppimiselle. Myös teeman käsitteleminen eri tavoin pidemmän ajanjakson aikana vahvistaa oppimista. Teemakirjahyllyt ovat kuin seisova pöytä, josta voit valita ryhmällesi sopivia kysymyksiä, sanoja, käsitteitä ja aktiviteetteja.

Ääneen lukeminen

Ääneen lukeminen on yksi tärkeimmistä keinoista tukea lasten kielen kehitystä. Sen avulla lapset kuulevat huomattavasti enemmän sanoja kuin arkipäivän puheessa. On tärkeää, että olet valmistautunut ja lukenut kirjan itse ennen kuin luet sen ääneen lasten kanssa.

Ääneen lukemisessa lasten tulisi saada olla aktiivisia ja osallistuvia, esimerkiksi keskustelemalla tarinasta yhdessä. Lapset, jotka eivät vielä osaa ilmaista itseään sujuvasti sanallisesti, voivat osallistua ilmeillä, äänneillä, eleillä tai yksittäisillä sanoilla.

Lapset, joiden kielen kehitys on pidemmällä, voivat keskustella, yhdistellä sanoja ja muodostaa lauseita.

Teemaan liittyy yleensä useampia kirjoja kuin ne, jotka on valittu kirjahyllyyn. Valitut kirjat ovat vain ehdotuksia, ja voit vapaasti valita myös muita ryhmällesi sopivia kirjoja.

Ääneen lukemista voi täydentää siten, että lapset kuuntelevat myöhemmin saman kirjan itsenäisesti. He voivat kuunnella myös muita teemakirjahyllyn kirjoja samasta aiheesta, mikä syventää heidän ymmärrystään ja tukee kielen kehitystä.

Sanat ja käsitteet

Sanat ja käsitteet muodostavat perustan kielitaidolle. Lasten sanavaraston kehittymisen tukemiseksi voit käyttää myös kuvia ja esineitä. Suullisesti toistetut sanat unohtuvat nopeasti, mutta kuvat ja esineet tukevat sanojen muistamista ja ymmärtämistä.

Teemakirjahyllyihin liittyvät sanat ja käsitteet ovat vain ehdotuksia – voit käyttää myös muita sanoja ja käsitteitä, jotka koet hyödyllisiksi lasten oppimisen kannalta. Muista, että lasten on tärkeää kuulla ja käyttää uusia sanoja toistuvasti oppiakseen ne kunnolla. Aseta sanat näkyville esimerkiksi kiinnittämällä ne kuvatuon kanssa seinälle lasten korkeudelle.

Tukiviittomat

Voit hyödyntää myös tukiviittomia tukeaksesi lasten kielen kehitystä. Mikäli käytät tukiviittomia, huomioi kuitenkin, että käytät itse rikasta kieltä sekä huomioit tarkasti, miten lapset itse osallistuvat ja ilmaisevat itseään. Käytä vain sinulle tuttuja viittomia, jotta voit ensisijaisesti keskittyä siihen, mitä lapset haluavat teemasta kertoa. On tärkeää, että lapset kokevat tulevansa kuulluiksi ja että keskustelu säilyy vilkkaana.

Kielen kehitystä tukevat aktiviteetit

Kielen kehitystä tukevia aktiviteetteja on useita, ja ne on jaettu eri kategorioihin, kuten: *Leikki, Musiikki ja liikunta* sekä *Luovuus, kuvataide ja muotoilu*.

Kategoriat on valittu tukemaan varhaiskasvatuksen tavoitteita ja auttamaan lapsia kielen kehityksessä sekä ymmärryksessä erilaisin keinoin. Voit käyttää kategorioita inspiraationa työskentelyn jatkamiseksi.

Onnea ja iloa työskentelyyn!